

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра лісового господарства

ЛІСОВА СЕЛЕКЦІЯ

Методичні вказівки до виконання курсової роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 205 «Лісове господарство»

Біла Церква – 2023

УДК 630*23(07)

Ухвалено
навчально-методичною радою
Білоцерківського національного
аграрного університету
(Протокол № 7 від 26.04.2023 р.)

Укладачі: Лозінська Т.П., канд. с.-г. наук, доцент,
Левандовська С.М., канд. біол. наук, доцент

Лісова селекція: Методичні вказівки до виконання курсової роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 205 «Лісове господарство» / Уклад. Т. П. Лозінська, С.М. Левандовська. Біла Церква: БНАУ, 2023. - 40 с.

Розглянуто питання, пов'язані з виконанням курсової роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 «Лісове господарство». Запропоновані методичні вказівки сприятимуть опануванню необхідного теоретичного матеріалу та практичних навичок з найважливіших розділів лісової селекції, передбачених навчальною програмою. Наведено детальний опис та пояснення щодо змісту структурних частин курсової роботи, загальних вимог оформлення текстової частини та окремих її компонентів (таблиць, рисунків, списку використаних джерел, додатків).

Рецензент: Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент

© БНАУ, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Вимоги до написання курсової роботи	6
1.1. Вимоги до змісту курсової роботи.....	6
1.2. Вимоги до оформлення курсової роботи.....	8
II. Етапи написання курсової роботи.....	11
III. Зміст курсової роботи.....	14
IV. Завдання для виконання курсової роботи	28
Список рекомендованої літератури.....	35
Додатки.....	36

ВСТУП

Селекція – наука про виведення нових і покращення існуючих видів та внутрішньовидових одиниць рослин, тварин і мікроорганізмів. Лісова селекція має справу з децю вузьким колом деревних видів та рослин, що виконують декоративну функцію. За останній час селекція деревних рослин набула широкого розвитку. Накопичилися і поглибилися знання з внутрішньовидової мінливості, закономірностей успадкування цінних ознак і властивостей серед рослин, розроблені і введені в практику лісової селекції сучасні методи досліджень та обробки результатів дослідів.

Лісову селекцію можна віднести до лісівничих дисциплін, але, на відміну від лісівництва, лісових культур та лісової меліорації, котрі вивчають методи впливу на умови вирощування лісових насаджень, лісова селекція вивчає і розробляє методи впливу на рослини у визначеному напрямку.

У розвитку лісового господарства, розмноженні рослин й підвищенні продуктивності лісів значна роль належить лісовій селекції. Враховуючи напрямки та методи лісової селекції, можливості збереження відомих та отримання бажаних цінних ознак та властивостей деревних рослин, можна прогнозувати, що найближчою метою цієї науки буде поліпшення та виведення рослин з підвищеною швидкістю росту, поліпшеною якістю деревини, стійкістю до збудників хвороб та шкідників, значним підвищенням врожайності плодів та насіння, декоративними ознаками та іншими цінними властивостями, котрі потребуватиме лісове господарство.

Курсова робота з лісової селекції є однією з форм самостійної роботи, яку проводять з метою підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. В процесі виконання курсової роботи здобувачі повинні:

- закріпити і поглибити теоретичні знання окремих розділів з лісової селекції на прикладі конкретних видів рослин;
- ознайомитися з методами добору, створення вихідного селекційного матеріалу і його оцінювання, методами й прийомами технології селекційного процесу певної культури;

➤ вміти формулювати висновки на основі проведеного аналізу і запропонувати заходи з поліпшення селекційної роботи з конкретним видом деревної рослини чи чагарника.

Сучасне лісгосподарське виробництво вимагає глибоких і всебічних знань з селекції та насінництва, які є невід'ємною частиною системи знань та умінь фахівців в галузі лісового господарства.

Метою написання курсової роботи є всебічна підготовка фахівців з лісового господарства до впровадження селекційних методів у виробництво.

Головними завданнями для цього є:

➤ підвищення рівня теоретичної підготовки здобувача;
 ➤ розвиток здібностей студента до поглибленого аналізу наукової та навчальної літератури, діючих нормативних актів і наукових матеріалів селекційних досліджень;

➤ вироблення умінь систематизувати та узагальнювати науковий і практичний матеріал;

➤ закріплення навичок аргументованого, логічного, грамотного викладу матеріалу;

➤ набуття та удосконалення досвіду самостійної творчої, дослідницької роботи.

Обов'язки здобувача під час написання курсової роботи:

➤ вчасно обрати тему курсової роботи та приступити до її виконання;

➤ самостійно здійснювати пошук, систематизацію та узагальнення наукової та навчальної літератури, матеріалів наукових робіт, оформити результати здійсненого дослідження;

➤ ґрунтовно та всебічно опрацювати джерела відповідно до завдань;

➤ чітко виконувати встановлені у цих методичних вказівках вимоги до змісту курсової роботи та її оформлення;

➤ під час написання курсової роботи враховувати зауваження наукового керівника, вчасно усувати виявлені недоліки та здати рукопис на перевірку.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок повільної перевірки курсової роботи:

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Агробіотехнологічний факультет
Кафедра лісового господарства

**КУРСОВА РОБОТА
З ЛІСОВОЇ СЕЛЕКЦІЇ**

Виконав студент(ка) ....курсу

.....
(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Перевіряє.....

ПЛАН/ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СЕЛЕКЦІЯ ВИДУ <i>SALIX CAPREA</i> L. НА ШВИДКІСТЬ РОСТУ МЕТОДОМ ДОБОРУ.....	5
1.1. Загальна характеристика виду <i>Salix caprea</i> L., його внутрішньовидових таксонів та їх господарське значення	7
1.2. Добір як метод селекції. Види штучного добору та їх мета.....	9
1.3. Селекційні категорії дерев та їх характеристики	11
1.4. Перевірка генотипу плісових дерев виду <i>Salix caprea</i> L. за нащадками	13
РОЗДІЛ 2. СЕЛЕКЦІЯ ВИДУ <i>SALIX CAPREA</i> L. НА ШВИДКІСТЬ РОСТУ (СТІЙКІСТЬ ДО ХВОРОБ ЧИ УРОЖАЙНІСТЬ ПЛОДІВ, ДЕКОРАТИВНІСТЬ) МЕТОДОМ ГІБРИДИЗАЦІЇ.....	16
2.1. Загальна характеристика виду <i>Salix caprea</i> L., його господарське значення.....	18
2.2. Гібридизація як метод лісової селекції	20
2.3. Короткий огляд літератури з гібридизації виду <i>Salix caprea</i> L.....	22
2.4. Основні принципи добору батьківських особин для гібридизації.....	24
2.5. Особливості цвітіння і плодоношення (насіннюношення) батьківських особин.....	26
2.6. Технологія схрещування батьківських особин	28
2.7. Вирощування і випробовування гібридних нащадків.....	29
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ ВИДУ <i>SALIX CAPREA</i> L. МЕТОДОМ ПІДУКОВАНОЇ ПОЛІПЛОЇДІЇ.....	30
3.1. Коротка дендрологічна характеристика виду <i>Salix caprea</i> L. та його господарське значення	32
3.2. Теоретичні основи поліплоїдії як методу селекції лісових деревних видів	33
3.3. Типи поліплоїдів. Класифікація поліплоїдів та їх господарське значення	34
3.4. Характеристика каріотипу виду <i>Salix caprea</i> L. Методи і схема отримання автотриплоїдів і алотетраплоїдів виду <i>Salix caprea</i> L.....	35
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ	38